

yirmi sekiz peygamberin vücud ve ümmet ve kanunlarına aittir.

Şimdi kalbin kapıları, mü'minlerin kalbi masivadan boş olursa uyku aleminde rüya ile istikbalde olacakları keşfeder.

Kalbi fikri dünya ile meşgul olursa laşe olarak yatar, merkep olarak kalkar.

Şimdi bir mürid riyazat ve mücahedesini Züleyha gibi kalbini ve kötü ahlak putlarını kırıp, zahiri duyularını tatil eylese ve can u gönül ile bir halvette "Allah Allah" dese, ona melekût alemi keşfolur. Mü'minlerin rüyada gördüğünü yakaza halinde müşahede eder.

" وَكَذَلِكَ نُرَىٰ إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ " (vekezalike nuri ibrahime melekütessemavati vel-ardı) "En'am-75 böylece biz kesin iman edenlerden olması için İbrahim'e göklerin ve yerin melekutunu gösteriyorduk " delildir.

Otuzikinci hadis

إِنَّ قُلُوبَ ابْنِ آدَمَ بَيْنَ إِصْبَعَيْنِ مِنْ أَصَابِعِ الرَّحْمَنِ يُقَلِّبُهَا
كَيْفَ يَشَاءُ

(inne kulübebe Ademe beyne ısbeyni min asabır-rahmani yügallibüha keyfe yeşâu)

Hazreti Rasul Efendimiz çok defa :

يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَىٰ دِينِكَ (ya mukallibel-kulubi sebbit kalbi ala dinike)" yani "Ey kalbleri çeviren Allahım, kalbimi dininde sabit eyle" diyerek dua ederdi. Hazreti Enes: " Ya Rasulallah, sana iman ettik, getirdiğin kitaba da iman ettik, bizim üzerimize korkar mısın?" dediğinde, cevaben: "Adem oğlunun kalbleri Rahmanın iki parmağı arasındadır, dilediği gibi çevirir." buyurdu. Yani kulunu ezeli ilminde istidat ve kabiliyeti üzerine kevn aleminde zamanı geldiğinde hayır ve şer tarafına çevirir. Allah teala buyurdu :

"الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ" (ellezine amenü ve tetmeinnü kulubühüm bizikrillahi ela bizikrillahi tetmeinnül-kulub) Ra'd-28. Yani ancak yakini imanla kalb sek ve ızdıraptan salim olur. Ey mü'minler, dikkat edin ki, ancak Allahı zikirle kalb yakine, nefsi natika emmare, levvame, mülhemedden soyunup nefsi mutmainne olarak velayet kapısına gelir.

Bu hadis-i şerifin esrarı :

" وَعَلَى قَلْبِهِ وَعَلَى قُلُوبِ أَهْلِ بَيْتِهِ بَعْدَ تَجَلِّيَاتِ الْأَسْمَانِيَّةِ " (ve ala kalbihi ve ala kuulubi ehli beytihi biadedi tecelliyatil-esmaiye) Şimdi zikrin mertebeleri yedidir.

1-Zikr-i nefsi : Hayvani ruhun lisanen zikri.

2-Zikr-i aklî : "وَأَنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصُوهَا" (vein teuddü ni'metellahi la tuhsûha) İbrahim-34 " Allah'ın nimetini sayacak olsanız, sayamazsınız" zat-ı hakkın eşyada fiillerini müşahede etmek aklî zikirdir.

3-Zikr-i kalbî : Melekûtun müşahedesi

4-Zikr-i ruhî : İlahi sıfatların müşahedesi

5-Zikr-i sırrî : Makam-ı Musa münacatı

6-Zikr-i hafî : Müşahede-i cemal

7-Zikrullah : Kulun fenafillah makamında hakkın sıfatı zatını zikreder. Kul fani olur. Hadis-i şerifdeki " esaiburrahman" rahman-ı ilahiyye dört çeşittir :

1-Rahmet-i icadiyye: Ama alemde müstehek olan mevcudatı vücut sahnesine getirmesi.

2-Rahmet-i imdadî: Ruhlar alemde nefsi-natikaya ruh vermesi.

3-Rahmet-i hukmiyye: Şehadet alemine getirdiği mevcudatta cemal-i mutlak ve kemal-i mutlakını müşahedesi.

4-Rahmet-i hasa: Ahirette sırf mü'minlere aittir. Şimdi icadiyyeye sebep "وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ" (vecaalna minel-mai külle şey'in hayyi) Enbiya-30 Canlı herşeyi sudan yarattık, dir.

Nurdan vücuda labis olup cemal-i mutlaka müşahedesinden nurdan...zahir oldu. Bütün peygamberlerin nuru ve vücudu. İkinci terinden bütün meleklerin nurudur.

Üçüncü terinden bütün evliya, bütün mü'minler, bütün mevcudatın arzdan arşa kadar nuru ve hakikat-i eşyadır. Sonra mevcudatı rahmet-i imdadiyyesiyle hakikat-i Muhammediyyenin ruhundan her birerleri ruhanî vücud giyip "كُنْتُ نَبِيًّا وَأَدَمُ بَيْنَ الْمَاءِ وَالطِّينِ" (küntü nebiyyen ve Ademü beynel-mai vetîni)" hadisinin irşadiyle ruhlar alemde bütün peygamberlere ve evliyaya muallim olup kemal-i mutlak ve cemal-i mutlak tecellisinde bize أَلْتُمْ بِرَبِّكُمْ (elestü birabbiküm) buyurduğunda bizler cümleten "بلى" bela diyerekten cevapta bulduk. "Adem su ile tıyn (balçık) arasında" demek, Adem unsur vücuduyla henüz maddeten zahir olmamış idi. Sudan murat suyun hakikati ve hüviyetidir. "وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ" (ve caalna minel-ai külle şey'in hayyi) delildir. Maddi su müvellidül ma (oksijen), müvellidül humûza (hidrojen) den oluşur. Su galip olursa hayat zahir olur. Humûza galip olursa ateştir. Hayy u kayyuma rucu' eder.

İmdad-ı rahman olmasa bütün mevcudat fani olur. Hakikat-i Muhammediyye bütün peygamberleri ruhlar alemde talim edip, her birerlerine asırlarındaki halkın istidadına göre feyz-i akdesten aldığı rahmet-i imdadiyeden kitap verip, ilimleri hasebiyle cisim alemine gönderdi. Unsur vücutlarıyla zat-ı hakkın kemal ve cemalini bildirmek için ümmetlerine rahmet-i hukmiyyenin tecellisidir.

Şimdi kalb-i Muhammediyyenin unsuru dördtür.

1-Evvel ismi: "أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ نُورِي" (evvelü ma halakallahü nûrî)

Allah önce nurumu yarattı,

2-Batın ismi : Ruhlar alemde ruhlara muallim olması.

3-Zahir ismi: Bütün peygamberlerin hazreti peygamberin vekili olarak gelmesi. Bilahere kendi vücut unsuruyla zahir ve görünmesi, ashabını terbiye edip sonra gelecek ümmetlerini onların yolu üzerine :

عُلَمَاءُ أُمَّتِي كَأَنْبِيَاءِ بَنِي إِسْرَائِيلَ

(ulemaü ümmeti keenbiyai beni İsraille)
Ümmetimin alimleri Beni İsrail'in peygamberleri gibidir

4-Ahir ismi: Suyun buhar olup aslına urucu gibi baka aleminde şefaati ve imdadı.

Otuzüçüncü hadis

إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا قَامَ إِلَى الصَّلَاةِ فَالتَفَتَ قَالَ لَهُ رَبُّهُ أَيُّ عَبْدِي أَنَا حَيْرٌ مِمَّا التَفَتَ إِلَيْهِ فَإِنِ التَفَتَ الثَّانِيَةَ وَالثَّلَاثَةَ قَالَ لَهُ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنِ التَفَتَ الرَّابِعَةَ أَعْرَضَ اللَّهُ عَنْهُ

(innel-abde iza kame illessalati feltefete kale lehü rabbühü ey abdî eene hayrun mimeltefete ileyhi, fein iltefete s-saniyete vessalisete kale lehü mislü zalike, fein iltefeter-rabiate a'radallahü anhü)

Yani "Kul namaza kalktığına sağına soluna iltifat ederse, rabbisi hitap eder "ey kulum senin başkasına iltifatından ben hayırlıyım" buyurur. İkinci, üçüncü iltifatında yine hitap eder. Dördüncüde hak kulundan yüz çevirir." Allah teala buyurdu :

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى قَالَ رَبُّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا

(ve men a'rada an zikrî feinne lehü meişeten danken ve nahşuruhü yevmel kıyameți a'ma kale rabbi lime haşerteni a'ma ve kad küntü basira) " Her kim beni zikirden yüz çevirirse, dar bir maişetle müptela olur. Biz onu ahirette ama olarak haşrederiz. O kul söyler " Ya rabbi beni niçin kör olarak haşrediyorsun? Ben dünyada görüyordum" der." Ta ha 124.

Bu hadis-i şerifin esrarı :

اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ عَلَى سَيِّدِنَا نَفْسِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَنْفَاسِ أَهْلِ بَيْتِهِ بَعْدَ تَجَلِّيَاتِ الذَّاتِيَّةِ
(Allahümme salli ve sellim ala seyyidina nefsi muhammedin ve ala enfasi ehli beytihi biadedi tecelliyatiz zatiye)
Şimdi nefis-i hakikat-i Muhammediyye yaratılmamış olan ruh-u kudsün tecelli ve nurudur.

Şimdi hadis-i şerifteki iltifat meselesi :

Ruh-u kudsün namaz kılanın kıyam, rukü' ve sücudda teveccühüdür. Ka'dede ruh-u azam olan hakikat-i Muhammediyyeye teveccühüdür. Bütün mahsûsatın ruhu yaratılmıştır. Ruhların ruhu olan ruh-u kuds ile kaimdir. Ruh bedeni tasarruf eder. Ruh-u kuds ruhları tasarruf eder. "فَاتَيْسًا تُولُوا نَفْسًا وَجْهَ اللَّهِ" (feeynema tüvellü fesemme vehullahi) ruh-u kudstür. Ruh nefesine mağlup; sırf beşeriyet hükümleriyle hırs, tamah gibi dünya işlerine meşgul olursa ismi emmare olup menşei olan asli alemden mahrum olup siccînde mana sûretinde inkılab olup hayvanî sıfatta tabiatında esir olur.

İnsanda az yemek, az uyumak, az konuşmak, halktan uzlet etmek, daimi zikir ve tamam fikir ile ruhaniyet işleri galip olursa beşeriyet heykeli letafete inkılab edip melekler gibi tayy-i zaman tayy-i mekan yapar.

Eğer fenay-ı ef'al, fenay-ı sıfat, fenay-ı zat umuru ilahiyye galip olup nafilerle yaklaşma ve farzlarla yaklaşma ile ruh-u kudse nail olur, hak onun gözü, kulağı ve lisanı olur. O kulun fiilleri, hakkın fiilleridir. Hazreti İsanın ölüye hayat vermesi, körlere göz vermesi gibi. Hazreti Musaya da sıfatıyla mükalemesi, Hazreti rasûle zatıyla tecellisi hep kuds ruhun hükümleridir. Küh-ü zat ganiyyün anil-alemindir.

Fakat ruh-u kuds üç türlü tecelli eder :

1- اِنِّي اَنَا (inni ene) ki ahadiyyettir. İsimlerden ve sıfatlardan, hakkıyyet ve halkıyyetten münezzehtir sıfatları sırf zat-ı ahadiyyettir.

2-Hüviyyettir. Ki hüviyyeti ahadiyyete mülhaktır. Ki ahadiyyetin ayıdır.

3- اِلَى اَنَا (ilâ ene) dir ki onun varlığıdır. Ki hüviyyet ve ahadiyyete mülhaktır.

Bu mertebede hakkın bize karşı zuhuru, sıfat-ı zatiyyesidir : Vücut, kıdem, beka, vahdaniyet, muhalefetün lillahadis, kıyam binefsihi. Bu altı sıfata imanla mükellef hakkalyakin. Bu makamın sahibi, tecelli-i ahadiyyet-i zat olan hakikat-i Muhammediyye, makam-ı mahmud burasıdır. Bu makamın menzili vahıdiyyettir. Fevki, künh-ü zattır.

Şimdi ayet-i kerimede "مَعِيشَةً ضَنْكًا" (maişeten danken) bi'r-rivaye kabir azabıdır. Bi'd-diraye maîşet darlığı, nefis-i natıkanın süfli aleme teveccühüdür. Asıl aleminden perdelenip, dünya zinetiyle aldanarak dünya malı çoğaldıkça, hırsı, tamahı artmasıyla maîşet darlığında kalır. Tamamıyla aslını unutup a'ma olarak haşrolunur.

Arifler buyurdular ki, bir mürid mürşidinden aldığı zikir telkininden yüzünü çevirirse, kalbi karanlıkta kalıp zahiren dünyada her ne kadar zengin olsa da maîşet darlığına müptela olur. Ahirette büyük azaba girer. Zikrine devam eden müride maîşet darlığı gelmez. Kalb genişliğiyle tevekkül onda zahir olur. Daima küllî zenginliğe nail olur. Halktan yüzünü çevirip daima teveccühü Allah'adır.

Otuzdördüncü hadis

إِنَّ النُّطْفَةَ إِذَا اسْتَقَرَّتْ فِي الرَّحْمِ فَمَضَى لَهَا أَرْبَعِينَ يَوْمًا
جَاءَ مَلِكُ الرَّحْمِ فَصَوَّرَ عَظْمَهُ وَ لَحْمَهُ وَ دَمَهُ وَ شَعْرَهُ وَ
بَشْرَهُ وَ سَمِعَهُ وَ بَصَرَهُ فَيَقُولُ يَا رَبِّ أَذْكَرُ أَمْ أُنْثَى
يَا رَبِّ أَشَقِيٌّ أَمْ سَعِيدٌ فَيَقْضِي اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مَا شَاءَ ثُمَّ
يَقُولُ أَيُّ رَبِّ أَجْلُهُ فَيَقْضِي اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مَا شَاءَ
فَيُكْتَبُ ثُمَّ تُطَوَّى الصُّحُفُ فَلَا تُنْشَرُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

(innennutfete izestekarrat firrahmi femada leha erbeine yevmen cae melekürahmi fesavvera azmehü ve lahmehü ve demehü ve şa'rahü ve beşerahe ve sem'ahü ve sbasaranü feyekulu ya rabbi ezekerun em ünşa , ya rabbi eşekıyyün em saidün feyakdillahü azze ve celle ma şae sümmе yekulu : ey rabbe eccilhü feyakdillahü azze ve celle ma şae feyüktebü sümmе tütvassuhufu fela tünşeru ila yevmil-kıyameti)

Yani "Ana rahmine düşen nutfe annesinin kemikleri ve saçları altında kırk gün bekleyerek kana dönüşür. Mahud kan kırk gün sonra katılaştır, kırk gün sonra et olur. Rahim meleği gelir : Kemiklerini, etini, kanını, saçını, derisini, işitmesini, görmesini şekillendirir. Sonra melek

rabbinden erkek mi kadın mı şaki mi said mi, diye sorar. Allah dilediği gibi kaza eder. Sonra eceli ne kadar diye sorar. Allah dilediği gibi kaza eder. Bu hükm-ü ilahiye melek yazar. Defteri dürülür, kıyamete kadar açılmaz." Müslim kader bölümü -4

Bu hadis-i şerifin esrarı :

وَعَلَى جِسْمِهِ وَعَلَى أَجْسَامِ أَهْلِ بَيْتِهِ بَعْدَهُ تَجَلِّيَاتِ الصُّمَدَانِيَّةِ
(ve ala cismihi ve ala ecsami ehli beytihi biadedi tecelliyatis samedaniye)

Allah teala buyurdu :

وَالثَّيْنِ وَالرَّيْتُونِ وَ طُورِ سَيْنِينَ وَ هَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ
(vettini vezzeytünü ve turı sinine ve hazal -beledil-emin lekad halaknal- insane fi ahseni takvim) Yani "وَالثَّيْنِ" vettini " külli ilimleri toplayan, kevni maddeden mücerred ruh-u sultandır.

وَالرَّيْتُونِ " vezzeytünü" kevni maddeye taalluk eden, terbiyeyle, tedricen şeriat ve tarikat ilmiyle, kemaliyle riyazat ederek, sıfat-ı kevniyye olan, çekirdekten salim olan nefsi-natikadır.

وَالرَّيْتُونِ " veturi sinîne" hiss-i müşterek, hayal, vehim, müfekkire, hafıza ki batını beş hapsedir, bunlar vasıtasıyla dimağa tasarruf eden akl-ı mead, akl-ı selimdir. وَ هَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ ve hazal- beledil emin bütün isimlerin mazharı ve Allahın nazargahı olan kalb-i selimdir.

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ lekad halaknal-insane fi ahseni takvim zulmeti ve nuru toplayan, yaratılıştaki bütün

yaratıkların afdalı, eşrefi ve ahteri vücuden azaları tam olan insan cismidir.

Şimdi rahmeten lilalemin olan hazreti rasûlullah efendimiz cismi ve beşeriyeti itibariyle ilk babası Adem, ilk annesi Havvadır. Hazreti Havvadan rahm-i Amineye gelinceye kadar beş yüz anneden doğarak beşyüz birinci annesi Aminedir.

Babaları hazreti Ademden hazreti İsmail'e gelinceye kadar peygamberden peygambere, hazreti İsmailden son pederi Abdullaha gelinceye kadar velayetten velayete tegallüb edip unsurunun güzelliğiyle kevn alemine teşrif buyurmuşlar.

وَتَقَلَّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ (vetakallübeke fissacidin) secde edenler arasında dolaşmanı da görüyor, ayeti delildir. Şuara-219. Yani seni fena fillahtan fenafillaha veli olan Abdullahın sulbüne geldiğini Kur'an haber veriyor. Vücudunun teşekkülü zulmet ve nurdan müteşekkil olduğu halde, nuru galip olup vücut unsuru da nur olmasıyla gölgesi yoktu. أَلَا

بَشَرٌ مِثْلَكُمْ بِوَحْيِ إِلِيَّ (ene beşerun mislüküm yuha ileyye) Yani "Ben sizin misliniz gibi beşerim. Fakat sizin gibi beşer değilim. Allah tarafından vahyolunuyor." Kehf 110.

Şimdi süflî alemde taşlar çoktur. Fakat yakut cevheri itibarda ve şerefde diğer taşlara benzemez. Bütün mü'minlerin kiblegahı olan Kabe iki yönde anlaşılabilir: 1-Eşyanın hakikatleri, 2-İlahi hakikatler.

1-Eşyanın hakikatleri: Kabenin maddesi ve zahiridir. Cismi-i muhammediyyeyi temsil eder. Yirmi yedi metre yüksekliği, Kur'anda yirmiyedi peygamberin zikridir. Hacer-i esved hazreti rasûlün misali, bütün peygamberleri vücudunda

toplayan, hatemen nebbiyyin, alemlere rahmet olan ve kainatın hayatının bekasını temin eden cismi-i muhammedidir.

Bütün cesedlerin topraktan yaratıldığına işarettir. Hazret-i rasûlün Kabeyi tavafı, ruh-u kudsü tavafıdır. Bizim tavafımız ruh-u azamadır. Zat-ı rasûl zat-ı ahadiyetten haber verdi. Üç ilim de geldi. Üç ilim, manaya işaret olan ef'al, sıfat, zattır. Zatı hüviyyet, sıfatı eniyyet, ef'ali ehadiyyettir. Bu üç yekdiğerinin aynı olup bir vücuttur. Ruhların cesedlere tasarrufu gibi, ruhlara da ruh-u kuds tasarruf eder.

Bu gelen ilm-i ledün sultanıdır.

Bu gelen tevhid u irfan kanıdır.

Künh-ü zat malum olmadığından :

مَا عَرَفْنَاكَ حَقَّ مَعْرِفَتِكَ يَا مَعْرُوفٌ (ma arafnake hakka marifetike ya maruf) Ey bilinen Allahım, senin künh-ü hakikatini bilemedik" "وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا" ve kul rabbi zidni ilmen)

Taha - 114 ve rabbim benim ilmimi artır, de ! buyurdu.

Otuzbeşinci hadis

إِنَّ أَدْنَىٰ أَهْلِ الْجَنَّةِ مَنْزِلَةً لَيَنْظُرُ فِي مُلْكِهِ أَلْفَى سَنَةً
يَرَىٰ أَقْصَاهُ كَمَا يَرَىٰ أَدْنَاهُ يَنْظُرُ أَزْوَاجَهُ وَخَدَمَهُ وَسُرَّهُ
وَإِنَّ أَفْضَلَهُمْ مَنْزِلَةً لَمَنْ يَنْظُرُ فِي وَجْهِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَىٰ
كُلُّ يَوْمٍ مَرَّتَيْنِ

(inne edna ehli cenneti menziletin leyenzuru fi mülkihi elfey seneten yera aksahü kema yera ednahü , yenzuru ezvacehü ve hademehü ve sürurahü ve inne efdalehüm menziletin lemen yenzuru fi vechillahi tebaraka ve teala külle yevmin merrateyni)

Yani "Cennet ehlinin en aşağısı, ikibin sene uzaklıkta ve genişliğinde olan mülküne baktığında, oturduğu köşkten yakını gördüğü gibi uzağı da görür. Hem zevcelerini, hizmetçilerini ve köşklerini görür. Cennet ehlinin derece yönünden en afdal, günde iki kere sabahda ve akşamda Allah taalanın cemalini müşahede eder." Buhari Rikak bölümü-51 Müslim İman bölümü-308 Tirmizi Cennet bölümü - 17

Bu hadis-i şerifin esrarı :

وَعَلَىٰ صُورَتِهِ وَعَلَىٰ صُورِ أَهْلِ بَيْتِهِ بَعْدَ تَجَلِّيَاتِ الْجَمَالِ

(ve ala suretihi ve ala suveri ehli beytihi biadedi tecelliyatil-cemaliye) Allah teala buyurdu :

وَيَسِّرُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنْ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأَنُوتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

(ve beşşirillezine amenü ve amilussalihati enne lehüm cennetin tecrî min tahtihal-enharu küllema ruziku kan kalu hazallezi ruzikna min kablu ve ütü bihi müteşabiha ve lehüm fiha ezvacün mutahhertün vehüm fiha halidun) Yani "Habibim mü'minleri ve salih amel işleyenleri müjdele. Muhakkak onlar için altından nehir akar cennetler vardır. Onlar her ne zaman cennet meyvelerinden rızıklandıklarında, renkte dünya meyvelerine benzer, lezzette muhtelif meyveleri tenavül ettiklerinde "biz bunlarla önce de rızıklanmıştık" derler. Onlar için hayızdan, tağavut ve tebevülden temiz zevceler vardır. Onlar cennette ebedidirler." Bakara 25. Ölüm arız olmaz.

Ayet-i celiledeki salih amel, dört hali toplamaktır ki 1-İlim, 2-Niyet, 3-Sabır, 4-İhlas.

Şimdi hazreti rasûlün sureti, Cenab-ı Hakkın cemel ve celal nurundan yaratılmıştır. Sağından sekiz cennet cemalinin nurudur. Soldan yedi cehennem celalinin nurudur. Birinci cennet, şeriat lisanında darus-selamdır. Hakikatte ameller cennetidir. Şeriatin emri üzerine salih amel işleyen abidler cennetidir.

Hazreti Yunus :

"Cennet babam mülküdür,

Bana miras verildi,

Zahitlere bir pula,

Onu satasım gelir," dediği bu cennettir.

İkinci cennet, şariat lisanında Cennetül-hulddür. Hakikatte mekasip cennetidir. İman ve itikadı kuvvetli olan mü'minler, terfian bu cennete girerler. "سَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي ثَلَاثَ وَ سَبْعِينَ فِرْقَةً" Hazreti rasûl efendimiz (setefteriku ümmeti selase ve seb'ine fırkaten) " **Benden sonra ümmetim yetmişüç fırka olur. Yetmişikisi cehennem ehli, biri naciye fırkasıdır.** " "Onlar kimdir?" **sualine** " **Benim ve ashabımın itikadına ve imanına tabi olanlardır**" buyurmuştur. Üçüncü cennet, şariat lisanında Cennetül-me'va, hakikatte mevahib cennetidir. Bu cennette her milletten cömert olanlar ki mecus, yehud ve nasara gibi. Başlıca Hatem-i Taî mecusî olduğu halde bu cennet ehlindedir. "الَسَّخِيُّ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ وَلَوْ كَانَ فَاسِقًا" (essehiyyü yedhu-lul cennete velev kane fasikan) Yani "Cömert fasık olsa da cennete girer." hadis-i şerifi ile bu cennete işaret buyurmuştur. Dördüncü cennet, şariat lisanında Cennet-i naim, hakikat lisanında istihkak cennetidir. Bu cennet ehli ancak elüst hitabında, dünya alemine geldiklerinde aslî fitratlarını kaybetmeyenlerdir. لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ (lekad halaknal-insane fi ahseni takvim) " **and olsun, insan oğlunu en güzel kıvamda yarattık** Tin-4 Dünyadaki hayatlarında unsurların tabiatine meyletmeyenler, meczublar ve çocukluk deminde vefat edenlerdir.

Beşinci cennet, şariat lisanında Firdevs-i ala, hakikatte maarif cennetidir. Bu cennete isimlerin hakikatlerine arif olanlar girer. "وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا" (vealleme Ademel-esmae külleha) "Allah Adem'e bütün isimleri öğretti- Bakara-31

delildir. Nihayetsiz isimlerin hakikatlerinin nurlarını müşahede ederler. Bu cennette maddi meyveler bulunmaz. Manevi zevk olan ılımlu irfanla daima rızıklanır. Hazreti rasûl efendimiz bu cennet hakkında :

"اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ لَذَّةَ الشُّهُودِ" (Allahümme inni es'elüke lezzeteşşühüdi) "Allahım senden şuhud lezzetini isterim, buyurmuştur. Altıncı cennet, cennet-i ef'aldir. Hazreti rasûlün ef'alinin nurudur. Cennet'ül-faziledir. Dünyada fiillerinden fani olanların makamıdır. Her nefeste kudretini müşahede ederler.

كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ (külle yevmin hücvе fi şe'nin) Rahman-29

O her an yaratma halindedir,

"sanı gör günde yüzbin türlü sanat gösterir, kendini bildirmek içindir bu sanattan garaz"

Yedinci cennet, Cennet'üs sıfattır. Derecat-i rafia denilir. Dünyada sıfatından fani olanların makamıdır. "فِي مَقْعَدٍ صِدْقٍ" (fi mak'adi sıdkın inde melikin muktedir)

Kamer-55 Yüce Allahın huzurunda hak meclisindedirler " Kalam-ı zatı harfsiz, savtsız müşahede ederler. Sekizinci cennet, Cennetüz-zattır. Makam-ı mahmûd denilir. Sırf rasûlullah efendimize mahsustur. Makam-ı ahadiyyettir.

Otuzaltıncı hadis

إِنَّ أَهْلَ النَّارِ يَعْظُمُونَ فِي النَّارِ حَتَّى يَصِيرَ مَا بَيْنَ شَحْمَةِ
أُذُنِ أَحَدِهِمْ إِلَى عَاتِقِهِ مَسِيرَةَ سَبْعُمِائَةِ عَامٍ وَغَلِظَ جِلْدُ
أَحَدِهِمْ أَرْبَعِينَ ذِرَاعًا وَضُرْسُهُ أَعْظَمُ مِنْ جَبَلِ أَحَدٍ

(inne ehlennari yazümüne finnari hatta yesıra ma beyne şahmeti üzni ahadihim, ila atikıhi mesirete seb'u mieti amin ve galeza cildi ahadihim erbeine ziraan ve dırsühü a'zamü min cebeli ahadin) Taberanî Mucemul- kebir C - 13 No : 13482

Yani "Ateş ehlinin cehennemde vücutları büyür. Hatta herbirinin kulağının yumuşağıyla çiğni arası yediyüz senelik mesafedir. Her birinin derisinin kalınlığı kırk arşındır. Azı dişi Uhud dağından büyüktür.

Bu hadis-i şerifin esrarı : Allah teala buyurdu :

وَأَنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ

(veinne ceehenneeme lemev'idühüm ecmein leeha sebatü ebvabin liküllü babin minhüm cüz'un maksûm) Yani "Müşrik, münafık ve asilerin hepsine cehennem hazırlanmıştır. Cehennem yedi tabakadır. Asilerin isyanları derecesinde adaletle taksim olunmuştur." Hıcr 39-40.

Şimdi Cenab-ı Hak cehennemi kahhar isminin narından

yarattı. Yedi defa tecelli buyurmasıyla yedi tabakaya taksim oldu.

Birinci tabaka: İsmi Leza. كَلَّا إِنَّهَا لَأَطَى نَزَاعَةً لِلشَّوَى (kella inneha leza nezzaaten lişşeva) Müntakım isminin mazharıdır. Masıyyet ehlinin yerleştirildiği yer. Ahalisi yalancılar, sarhoşlar, ilahi emri ifa etmeyenler. Leza'nın marıası sırf hakları ifa etmeyen asilerin yeridir. Allahın hakkını dünyada ifa etmeyenler.

İkinci tabaka:

İsmi Cahîm. إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ (innel- ebrara lefineim, ve inel füccara lefi cehim) Adalet isminin mazharıdır. Dünyada başkasının malını gasb edenler, katiller, halka söğenler ve gıybet edenlerin yeridir.

Üçüncü tabakanın ismi Usra. Şedid isminin mazharıdır. Çok mal talep edip ticaretle zekat vermeyenler, kin, hased, hayvani şehvet, dünya sevgisi olanların yeridir.

وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْتَى وَكَذَبَ بِالْحَسَنَى فَسَنِيْرُهُ لِّلْعَسْرَى

(ve emma men bahile vestağna ve kezzebe bilhusna fesenuyessiruuhu lil'usra) Leyl 8-9-10 "kim cimrilik eder, kendini müstağni sayar, en güzeli de yalanlarsa, biz de onu en zora hazırlarız" Dördüncü tabakanın ismi Haviyedir. Cenab-ı Hakkın gazabının mazharıdır. Yalan yere yemin edenlerin, mürailerin ve münafıkların yeridir.

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ (ve emma men haffet mevazinühü feümmühü haviye) Karia 8- 9 Ameli yeğni olana gelince, işte onun anası (yeri, yurdu) Haviye'dir, ayeti şahittir.

Beşinci tabakanın ismi Sekar. Cenab-ı Hakkın müzil isminin mazharıdır. Firavunlar, kibirlenenler, cebbarların

yeridir.

وَاسْتَكْبَرَ فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْتَرُ إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ سَأُصْلِحُهُ سَقَرٌ

(vestekbera fe kale in haza illa sihrun yu'ser in haza illa kavülbeşer seuslihi sekara) Müddessir 23-26 kibirini yenemeyip sırt çevirdi ve bu Kur'an dedi, olsa olsa sihirbazlardan öğrenilip nakledilen bir sihirdir, bu insan sözünden başka bir şey değil, ben onu Sakar'a sokacağım, ayeti delilidir.

Altıncı tabakanın ismi Seîrdir. Cenab-ı Hakkın zel-batş isminin mazharıdır. Gazap, şehvet, fitne, hile, zındıkların yeridir. Allah teala buyurdu :

وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ: (vecealnaha rucumen lişşeyatin ve a'tednalehüm azabesseir) Mülk-5 Bunları Şeytanlara atış taneleri yaptık ve onları alevli ateş azabına hazırladık, Yedinci tabakanın ismi Cehennem. Allah buyurdu.

"إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا (innel- lezine keferu min ehli kitabi vel müşrikine fi nari cehenneme halidine fiha) Beyyine-6 " Ehli kitap ve müşriklerden olan inkarcılar içinde ebedi olarak kalacakları cehennem ateşindedirler "

Şimdi vücut ikliminde, ariflerin beyanı üzere, cehennem kapısı yedidir : Beş duyu, gazap ve şehvet kuvveleri :

1-Görme kuvvesi ki, gözlerdir. Bakması haram olan şeyleri kalbe girip nefsi natıkaya süslü gösterir.

2-Kulaklar ise meşru olmayan çalgıları ve sözleri kalbe sokar.

3-Koklama kuvvesi ki, الدُّنْيَا جِيفَةٌ وَطَالِبُهَا كِلَابٌ (eddünya

cîfetün ve talibüha kilmabün) dünya bir cîfedir, talipleri köpeklerdir, hadisinin işaretiyle dünya cifesini kalbe sokar.

4-Tatma kuvvesi haram yiyecekleri kalbe sokar.

5-Dokunma : Meşru olmayan şeylere elini sürmek.

6-Şehvet-i dünya, dünyayı zevk etmek,

7-Gazap : cana kıymak vs.

Otuzyedinci hadis

إِنَّ لِكُلِّ بَيْتٍ بَابًا وَبَابُ الْقَبْرِ مِنْ تَلْقَاءِ رَجُلَيْهِ

(inne liküllü beytin baben ve babül kabri min tilka i ricleyhi)

Yani "Her evin bir kapısı vardır. Kabrin kapısı ölünün ayakları tarafıdır." Camiu's-sağîr sayfa 146

Kabre ziyarete vardığımızda, ayakları tarafından

"السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا عَمَى أَنْتَ لَنَا سَلْفٌ وَنَحْنُ لَكَ خَلْفٌ وَإِنَّا إِنْ شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ"

(esselamü aleyke ya ammi, ente lena selefün ve nahnü leke halefün ve inna inşaallahü biküm lahikun)

Bu hadis-i şerifin ledünnîsi :

وَعَلَى قَبْرِهِ وَعَلَى قُبُورِ أَهْلِ بَيْتِهِ بَعْدَ تَجَلِيَاتِ بَيْنِ الْأَوَّلِيَّةِ وَالْآخِرِيَّةِ

(ve ala kabriihi ve ala kuburi ehli beytihi beynel evveliyeti vel ahiriyeti) Hazret-i rasûlün kabri ibtida evvel isminin nuru ki "أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ رُوحِي" evvelü ma halakallahu ruhî "

Allah önce benim ruhumu yarattı, intihası ahır isminin nurudur. Allah teala buyurdu :

أَلْهَيْكُمْ الشُّكَاثُرُ حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ كَلَّا لَوْ

تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ ثُمَّ لَتَسْتَلْنَ يَوْمَئِذٍ عَنِ

النَّعِيمِ

(elhakümüttekasürü hatta zürtümül mekabir kella sevfe ta'lemüne sümme kella sevfe ta'lemün kella lev ta'lemüne ilmel yakini leteravünnel cehim sümme leteravünneha aynel

yakin sümme letüs'elünne yevmeizin anin naim) Yani " Siz hissi lezzetler, fani hayaller, meguliyetiniz, ebedi hayat ve fitri istidadınızı vusûlden alıkoydu. Hissi lezzetler malınız ve evladınızdır. Ta ki ölümünüz ve kabre gömülmenize kadar dünya şughlu devam etti. كَلَّا : sizin

vehm u hayaliniz gibi olmadı. سَوْفَ تَعْلَمُونَ kella sevfe ta'lemün: ruhunuz bedenden ayrılıp bedeniniz harap olduğunda bilirsiniz ki fayda yoktur.

سُمْمَةٌ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ sümme kella sevfe ta'lemun : Hissi lezzetlerinizin fani, azabınızın baki olduğunu yakında bilirsiniz. Tefahur onadır. Bu suretle siz o tefahura uyanık olun.

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ kella lev ta'lemüne ilmel yakın ilmel-yakin hisi hayatınızın fani olduğunu, ölüm halinde ve kabirde bilirsiniz. لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ leteravünnel-cehim :

Cehennemde ma-kamınızı görürsünüz. ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ : sümme leteravünneha aynel yakın Haşirden sonra cehenneme girişinizde azabı gözünüzle görürsünüz.

سُمْمَةٌ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ sümme letüs'elünne yevmeizin anin naim: Fani lezzetlere aldanıp hayatınızı nereye sarfınızdan sual olunursunuz. "

(Tekasür süresi). Rasûlullah sallallahü aleyhi vesellem buyurdu : " الْقَبْرِ حُفْرَةٌ مِنْ حُفْرِ النَّارِ أَوْ رَوْضَةٌ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ " (elkabru hufuratün min huferin nirani ev ravdatün min riyadil cenneti) yani "Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçe, yahut cehennem çukurlarından bir çukurdur." Şimdi kabir azabı ruhani nefse aittir. Cismani azap, ruh

bedendeiken bedene arız olan maddi hastalıklar, başının ağrması, ayağının kırılması, kolunun çıkması, cisim vasıtasıyla elemi nefse avdet eder. Nefsânî azap, evladının ölümü, malının çalınması, bağlara ve bahçelere arız olan afetlerde ancak nefis elem çeker. Rüya halinde yılan sokar, suda boğulur, ateşte yanar, uyandığında bedenini sağlam bulur.

Bedenin helakinde bu azaplar, doğrudan doğruya ruhun nefesine avdet eder. Kıyamete kadar kabir azabındadır. Dünyada aç, susuz kalır, cisim mevcut olduğu halde nefis elem çeker.

Şimdi beden vasıtasıyla nefsin sevinci: Rüyasında bir ziyafette kuzu ve kadayıflar yer, nefsi lezzet alır, uyanınca hayaldir. Rüya alemin nefis yiyecekleri yer, cesetsiz nefis lezzet alır. Kabir azabı da dünyada bırakmış olduğu malları, bahçeleri yılan ve akrep olarak nefsinin yanı olur. Kendinden başkası o azabı göremez. Rüyada gördüğü azaplardan arkadaşının haberi olmadığı gibi. Kabir rahatı ise, rüya aleminde peygamber ve evliya sofrasında manen gıdalandığı gibi, kıyamete kadar kabir rahatı budur.

Şimdi sefer dört çeşittir :

1-Hissolunan alemde seyri. Cisimle. Bunda hayvanlar da müşterektir.

2-Vehmolunan alemde seyri. Tren üzerinde, gemide seyri gibi. Şeytanî ve hayalîdir.

3-Seyr-i aklîdir ki, denizde gemisiz seyri gibi. " Hazret-i İsa suda yürüyor " dediklerinde Hazret-i rasûl, " yakini ziyade olsa havada uçardı " buyurdu.

4-Seyr-i ruhî. Havada seyri gibidir ki, arşa kadar mirac eder.

Şimdi kulun ölmesiyle his aleminde cesetle ölmüştür. Fakat ikinci seferi hayali vehmi olması.

Üçüncü sefer-i aklî ki, kabri cennet bahçesi olur. Denizler kadar genişdir. Bunlar ebrardır. Dördüncü hevaî seyr, evliyanın seyri gibi. Havada ve beş hazaratda devvarlarıdır. Bazıları cesedle dünyaya gelirler. Kabir aleminde görünürler. Melekûta yükselirler. Arş-ı alaya kadar yolları vardır. Bunlar kabir de mahpus değillerdir.

Otuzsekizinci hadis

إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ إِيْمَانِ الْمَرْءِ أَنْ يَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ مَعَهُ حَيْثُ كَانَ

(inne min efdali imanil mer'i en ya'leme ennellahe maahü haysü kane)

Yani " Kişinin imanının ziyade afdal, kişi nerede ise ilahi beraberliğin kendisiyle olduğunu bilmektir."

Bu hadis-i şerifin esrarı : Allah teala buyurdu :

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَتَعَلَّمَ مَا تَوَسَّسَ بِهِ نَفْسَهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

(velakad halaknal insane ve naleümü ma tüvesvisü bihi nefsühü ve nahnü akrabü ileyhi min hablil verid) Yani " Biz azimüşşan insanı yarattık. Biz onun nefsi vesveselerini biliriz. Zira biz ona şah damarından daha ziyade yakınız." Kaf-16. Bu ayeti celilede ittihad ve hulül yoktur. Manevi yakınlık ki, ilmi ile, kudreti ile yakındır. Şimdi ittihad (birleşme) iki şey arasında olur. Hazreti Ali efendimiz buyurdu :

هُوَ مَعَ كُلِّ شَيْءٍ لَا بِمُقَارَاةٍ إِذَاتِي بِهِ ذَلِكَ الشَّيْءُ مَعْدُومٌ وَبِدُونِهِ لَيْسَ شَيْئًا حَتَّى يُقَارِنَهُ

(hüve maa külli şey'in la bil mukareneti izelleti biha zalikeş şey'u ma'dumun ve bidünihi leyse şey'en hatta yukarinehü) Yani " Cenab-ı Hak yaklaşıma olmaksızın her şey iledir. Hakkın vücudu olmaksızın şeyin nefsi

vücudu yoktur ki, mukarenet hasıl olsun."

Şimdi ittihad maddedir. Unsurların birleşmesiyle ademin cismi yaratılmıştır. Hulül ise, yediğimiz gıdanın kana dönüşüp bedeninin her cüz'üne hulülüdür. Bu hakikati anlamak için önce cisimlere taalluk eden ruhları bilmek gerekir.

1-Ruh-u tabii ki cemadî ruhtur. Cismin cüzlerini koruyup yekdiğerine karışmaktan alıkoyar. Beş duyu ki göz, kulak, tatma, dokunma ve koklamadır, bunları karıştırmadığı gibi, bütün beden bu ruhun evidir.

2-Ruh-u nebatî : Bir kuvvettir ki bedeni boyuna, enine ve derinliğine tedricen cismi büyütür. Yeri ciğerdir. Bir çocuk doğumu anından 20 yaşına kadar boyuna ve enine büyür. Fazla vücuda rububiyet müsaade etmez. Mahduttur. Hudut tayin olunmazsa minare kadar büyür.

3-Ruh-u hayvanî : Bir kuvvettir ki bütün bedene yayılır. Beden onun zorlamasıyla hareket edip, hissiyle eşyayı ayırdeder. Kulak sesleri, göz renkleri, tatma tatları, dokunma eşyayı ayırdeder. Hayvanlarda müşterektir. Merkezi yürektir.

4-Ruh-u aklî : Geçmiş ve geleceğe ait hayır ve şerri ayırdeder. Aklî bir kuvvettir.

5-Ruh-u sultan : Bir kuvvedir ki, vasıtasız olarak Allahdan aldığı peygamberlere vahy, evliyaya ilham denir. Bunların amiri Allahtır. Aldıkları emri harfiyyen ümmetlerine tebliğa memurdur.

وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا

أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ

" ve küntüm ezvacen selase, fe eshabül meymeneti ma

eshabul meymene ve eshabül meş'emeti ma eshabül meş'eme"

"Sabikûn, mukarrebûndur. İlimleri haktandır, doğrudan doğruya. Ümmetleri iki kısımdır:

Peygamberlerinin emrini ve tebliğini kabul edenler ashabı meymenedir. Ebrardır. Cennet ehlidir.

Emirlerini inkar eden müşrik ve münafıklar, ashab-ı meş'emedir ki cehennem ehlidir. Vakıa 7-12.

وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ
velakinnellahe ramā

S. Bu ayet-i celileye nisbeten şer'i teklif kulda ne surette tebeyyün ediyor ?

C. "مَا رَمَيْتَ إِلَّا اللَّهَ" (ma rameyte illallah) El-enfal-17 "sen atmadın, ancak Allah attı." failiyet hakda "إِذْ رَمَيْتَ" iz rameyte "sen attığında" de failiyet kulda tebeyyün ediyor.

S. "الضُّدَّانِ لَا يَجْتَمِعَانِ" = eddidân la yectemian zıtlar bir araya gelmez " kaidesi üzere, hem Allah hem kul atmış oluyor ?

C. Ülûhiyyet-i mutlaka zıtları toplamıştır. يَاعْبُدِيْ اِنْعَلْ = ya abdi if'al ey kulum işle . Zira sen memur-u mevcutsun. Fakat nefsin fail görme, اِنْعَلْ if'al emri benimdir. Sen ma'dûm, hâdissin. Ben fiilimi sende işliyorum. İşlenen fiil senindir. Ben senden ganiyim. Eğer fiili nefesine isnad edersen şirk etmiş olursun. Eğer fiili nefsinde görmezsen, kafirsin. Şu halde fiilimi sende şuhûd et. Asla nefesine isnad etme. Şer'i teklifin ve tevhid-i e'falin sırrı budur. İfrata gidersen, cebriyyedir. Tefrita gidersen, kaderiyyedir.

Otuzdokuzuncu hadis

إِنَّ هَذِهِ الْأُمَّةَ تُبْتَلَىٰ فِي قُبُورِهَا فَلَوْلَا أَنْ لَا تُدَافِنُوا
لَدَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُسْمِعَكُمْ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ الَّذِي أَسْمَعُ مِنْهُ
تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ
تَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ تَعَوَّذُوا
بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ

(inne hazihil-ümmetetübtela fi kuburiha felevla enla tüdafin-nû ledeavtullahe en yüsmiaküm min azabbil-kabri llezi esmeu minhü taavvezû billahi min azabinnari, teavvezû billahi min azabil-kabri taavvezû billahi minel-fiteni ma zahara min ha vema batane taavvezû billahi min fitnetid deccali)

Yani " bu ümmet kabirlerinde azapla müptela olur. Kabir azabı korkusundan ölülerinizi defnetmeyip dışarda bırakmayadınız, ben Cenab-ı Allaha dua edip benim işittiğim gibi ölülerin kabir azabını işitirdiniz. Ateş azabından Allaha sığınınız. Kabir azabından Allaha sığınınız. Uzuvarınızdan ortaya çıkan kötü fiillerinizden ve kalbinizde gizli olan kötü ahlaktan Allaha sığınınız. Deccalın fitnesinden Allaha sığınınız." Kenzü'l-ummal C-15 No : 42508

Hız. Rasûl bu hadiste atıf vavıyla söylemeyip herbir

fitneden ayrı ayrı Allaha sığınmamızı emir buyurdu. Emrin mühim ve şiddetli olduğunu beyandır.

Bu hadis-i şerifin esrarı : Allah teala buyurdu :

وَأَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُنُ مِنَ الصَّالِحِينَ

(ve enfikû mimma razaknakûm min kabli en ye'tiye ahadekûmül- mevtü feyekûle rabbi lev la ahharteni ila ecelin karibin feessaddaka ve ekûn mines-salihin) yani "sizden birinize ölüm gelmezden evvel Allahın haklarını ve kulların haklarını ödeyip, infak edin. O kişi sekeratta ölüm emaresini gördüğünde " ya rabbi bana az bir vakit hayatımı uzat ve ecelimi geciktir ki, üzerimdeki hakları ödeyip salihlerden olayım" der." Münafikun - 10.

Şimdi bu hadis-i şerifte dört nesneden ülûhiyyete sığınmakla emir buyurdu. Bu sığınmayı fakihler ve alimler, dört ve iki rekatlı farz namazların son teşehhüdünde tahiyat ve salavatları okuduktan sonra :

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ النَّارِ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْفِتَنِ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَالِ

(euzu billahi min azabinnari euzu billahi min azabil kabri euzu billahi minel fiteni ma zahara minha vema batane euuzu billahi min fitnetid deccali) Ateş azabından Allaha sığınırım, kabir azabından Allaha sığınırım, gizli ve açık fitnelerden Allaha sığınırım, deccal fitnessinden Allaha sığınırım" okumayı meşru kılmışlardır. Allah teala buyurdu :

إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُورِ

(innallahe yüsmiu men yeşa vema ente bimüsmin men fil

kubûr) Yani " Ezelî istidadı olanlara Cenab-ı Hak sözünü işittirir, habibim sen kabirdeki ölülere hak sözünü işittiremezsin." Fatır - 22.

Halbuki hadis-i şerifte : لَقِّنُوا أَمْوَاتَكُمْ بِكَلِمَةٍ لِأَلَهٍ إِلَّا اللَّهُ (lekkinû emvatekûm bikelime-ti la ilahe illallah) Yani "siz ölülerinize kelime-i tevhîd ile telkîn edin" buyurmuştur. (ya beni آدَمَ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ Ademe la ta'büdüş- şeytane innehü lekûm adüvvün mübin) Yani " ey ademoğulları şeytana tabi olmayın. Zira şeytan sizin imanınıza düşmandır. " Yasin - 60. Adem dört harftir : mim = ruh-u cemadî, dal = ruh-u nebaî, ikinci elif = ruh-u hayvanî, baştaki elif ruh-u insanî ki, imandır.

İmanı olmayanlar hayatta yani ruh-u hayvanî ile dünyada diridir. Bunlara dünyada ve kabirde sözünü işittiremezsin. Ancak telkini imanı olanlar işitir. " الْمُؤْمِنُونَ لَا يَمُوتُونَ " (elmü' minûne la yemütûne) müminler ölmezler, hadisi şahittir.

İnsan kelimesi beş harftir. Allah isminin mukabilidir ki, beş hazarâtı toplamış olan hakikat-i Muhammediyyedir. Kur'an'da sekizyüzotuz (عَلِيمٌ) alîmün isminin mazharı olmasıyla evvel ve ahir ilimleri keşfolunmuştur. Bununla beraber " لِيَنْعَاهُ عَلَىٰ قَلْبِي " leyen'âhü ala kalbî yani " Benim kalbime toz ârız oluyor" Her gün yetmiş defa istiâze ederim, künh-ü zatdan hergün yetmiş derece, feyz-i akdesden yetmiş derece terfi etmesiyle " رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا " rabbi zidnî ilmen hitabıyla her an terfidedir.